Gemeente Duiven

RAADSVOORSTEL

Onderwerp : Voorjaarsnota 2024 gemeente Duiven

Zaak- & documentnr. : Z/24/123652 201660810
Portefeuillehouder : Wethouder Goossen

Opsteller : Mark Jordens
Afdeling : Financiën&Belastingen
Telefoonnr : 0630201341

Samenvatting
In deze Voorjaarsnota zijn de autonome ontwikkelingen, speerpunten en wensen/keuzemogelijkheden behorend bij de 3 opgaven voor het volgende begrotingsjaar opgenomen. De Voorjaarsnota wordt ook gebruikt als eerste financiële tussenrapportage voor het lopende boekjaar 2024 en wordt in juli aan de raad voorgelegd.

Tevens worden in deze Voorjaarsnota de eerste opbrengsten van het project “Financieel gezond Duiven 2026” voorgelegd om de ontstane tekorten in de komende jaren te kunnen oplossen. Zoals zovele andere gemeenten heeft de gemeente Duiven een grote financiële opgave om te komen tot een sluitende meerjarenbegroting, mede door aflopende rijksinkomsten door kortingen in het gemeentefonds. De opgave is zorgwekkend te noemen. De jaren 2026 tot en met 2028 zijn met de voorliggende maatregelen dan ook nog zeker niet sluitend. Om een financieel gezonde huishouding te kunnen blijven voeren en niet onder financieel toezicht te geraken is het wel noodzakelijk om de jaarschijf 2025 structureel sluitend te maken.

Het is helaas onvermijdelijk om stevige keuzes te maken die iedereen in de samenleving gaan raken. Bij het maken van keuzes is het motto “Omzien naar elkaar in Duuve” ons uitgangspunt. De maatregelen zijn divers van aard, zowel in financiële omvang als in impact voor de samenleving. Vanuit de organisatie is nog zonder politieke afweging een inventarisatie gemaakt van mogelijkheden die vervolgens in deze Voorjaarnota door het college op onderdelen als positief of negatief zijn beoordeeld. Ook liggen er maatregelen voor die voor keuze van de raad zijn, bijvoorbeeld als er andere keuzes gemaakt worden op het gebied van nieuw beleid.

Beslispunten

1. De budgetten voor het lopende jaar 2024 en de begrotingsjaren 2025-2028 conform de toelichtingen bij de autonome ontwikkelingen van de 3 programma's van de Voorjaarsnota aan te passen.
2. De financiële consequenties van de jaarschijven conform begrotingswijziging te verwerken.
3. De investeringskredieten voor de in de Voorjaarsnota bij ieder programma genoemde bedragen beschikbaar te stellen. Dat zijn dus de kredieten voor Toegang gemeentehuis, kunstgrasveld Groessen, renovatie veld MHC Westerduiven, herinrichting Eilandplein en brug de Esdoorn.
4. Speerpunten en aanvullende wensen die eenmalig geld vragen te honoreren voor een totaalbedrag van € 1.450.337.
5. De te honoreren speerpunten, nieuwe wensen en dekkingsmaatregelen te verwerken in de op te stellen meerjarenbegroting 2025-2028.
6. De categorie indeling van de voorliggende maatregelen om te komen tot een sluitende jaarschijf 2025 en de daaruit volgende scenario's vast te stellen en richtinggevende uitspraken te doen over het wel of niet verwerken van deze maatregelen in de nog op te stellen meerjarenbegroting 2025-2028.

Aanleiding

Conform onze planning- en controlcyclus wordt aan de raad een Voorjaarsnota voorgelegd met daarin de voorstellen van het college voor speerpunten en nieuw beleid voor de komende jaren.

Planning

Om de gevolgen van deze Voorjaarsnota te kunnen verwerken in de Programmabegroting 2025-2028 moet deze voor het zomerreces worden vastgesteld. De Programmabegroting moet volgens de Gemeentewet uiterlijk 15 november worden aangeleverd bij de Provincie. Tijdige aanlevering is een belangrijke voorwaarde om voor repressief toezicht in aanmerking te kunnen komen. Repressief toezicht is de lichtste vorm van toezicht.

Beoogd effect

De Voorjaarsnota is bedoeld om de discussie in de Raad over de te voeren beleidslijn in het komende begrotingsjaar tijdig te kunnen voeren. Door de discussie halverwege het jaar te voeren wordt de druk van de begrotingsvergadering in november gehaald. De Voorjaarsnota is daarmee de belangrijkste bouwsteen voor de nog op te stellen Meerjarenbegroting 2025-2028 en het ultieme instrument voor de Raad om invulling te geven aan haar budgetrecht.

Argumenten

De Voorjaarsnota is de start van een nieuwe p&c-cyclus.

Voor u ligt de concept Voorjaarsnota 2024 van de gemeente Duiven. In de Voorjaarsnota wordt vooruitgekeken naar de begroting 2025 en worden voorstellen voor nieuw beleid en aanvullende wensen ingebracht. Daarnaast bevat de Voorjaarsnota een financiële tussenrapportage van het lopende begrotingsjaar (2024). Verder worden in deze Voorjaarsnota ook de eerste opbrengsten van het project "Financieel gezond Duiven 2026" gepresenteerd. Tot slot is er een meerjarig financieel totaalbeeld opgenomen waarin de financiële gevolgen van de Voorjaarsnota zijn opgenomen.

De Voorjaarsnota is ingedeeld op programmaniveau. Er zijn drie programma's: Bestuur, Maatschappij en Omgeving. Per programma worden onder andere ontwikkelingen genoemd die van invloed (kunnen) zijn op het programmadoel en de hoofddoelen en de inhoudelijke speerpunten.

1.1 De meicirculaire 2024 is niet verwerkt.
De meicirculaire 2024 wordt op 31 mei gepubliceerd en is nog niet voor besluitvorming aan het college voorgelegd. De doorrekeningen van de meicirculaire zullen nog niet tijdens de behandeling van de Voorjaarsnota gereed zijn. De verwachting is dat het nieuwe Hoofdlijnenakkoord van de coalitiepartijen PVV-VVD-NSC-BBB nog niet tot mutaties in de meicirculaire leiden. Het schrappen van de opschalingskorting en de daaraan verbonden eenmalige bijdrage van gemeenten aan deze maatregel zijn wel al opgenomen in de voorliggende Voorjaarsnota. Eventuele aanvullende maatregelen (volume accres of indexering van de kosten voor het Sociaal Domein) zullen in aanloop naar de meerjarenbegroting 2025-2028 worden verwerkt.

3.1 Investeringskredieten gaan vaak om grote bedragen.
Door de verschillende investeringskredieten apart te benoemen in de Voorjaarsnota en hiervoor een separaat beslispunt op te nemen wordt hier meer aandacht op gevestigd en wordt recht gedaan aan de oproep van de Raad. Investeringskredieten gaan vaak om grote bedragen en de kapitaallast die hieruit voort komt wordt structureel (voor de economische levensduur van de investering) in de ramingen opgenomen.

5.1 Alle nieuwe ontwikkelingen zijn in beeld gebracht.
In de Voorjaarsnota worden alle speerpunten voor het komende jaar alsmede de nieuwe beleidsontwikkelingen voor de komende jaren in beeld gebracht. Ondanks de lastige financiële situatie is het nodig om op bepaalde onderdelen extra geld of inzet te vragen om in de toekomst goed te kunnen blijven functioneren als lokale overheid en partner binnen de samenleving.

5.2 Financieel duurzaam beleid blijft het uitgangspunt.
Voor de gemeente Duiven is financieel duurzaam beleid een belangrijk uitgangspunt. Het doel is om een structureel sluitende begroting te presenteren. Incidentele zaken mogen met incidenteel geld worden gedekt. Voor goedkeuring van de begroting door de Provincie is het in ieder geval noodzakelijk om de jaarschijf 2025 structureel sluitend te hebben. De ontwikkeling van het Gemeentefonds zijn van grote invloed op dit beleid. Het lijkt er op dat het Rijk niet tegemoet wil komen aan de financiële nood bij de gemeenten en geen oplossing biedt voor het zogenaamde “Ravijnjaar”. Daardoor is het noodzakelijk om alvast te kijken naar de opbrengst van het project “Financieel gezond Duiven 2026”. Daarin worden een aantal mogelijkheden benoemd om een sluitende begroting voor 2025 aan te kunnen leveren. Hierover kan de gemeenteraad dan alvast richtinggevende uitspraken doen zodat bij de behandeling van begroting in november een definitieve keuze kan worden gemaakt.

Kanttekeningen
6.1 Compensatie vanuit het Rijk is essentieel.
Het lijkt er tot dusver niet op dat het Rijk met enige compensatie gaat komen voor stijgende lonen en hogere kosten waar de gemeenten volop mee te maken hebben. Ten tijde van het opstellen van dit voorstel, is het Hoofdlijnenakkoord PVV-VVD-NSC-BBB gepresenteerd. Op basis van eerste analyse, gaan gemeenten nog niet gecompenseerd worden voor de teruglopende rijksinkomsten via het gemeentefonds. Op onderdelen is zelfs sprake van budgetkorting (SPUK) of belemmering van beleidsruimte bij gemeenten (OZB maximeren). Zonder extra (rijks)middelen is het niet mogelijk om bestaande taken te blijven uitvoeren zonder drastische maatregelen in bestaand beleid. Niet alleen ligt er een grote uitdaging op het gebied van het Sociaal Domein als gevolg van oplopende vraag en prijzen, ook op terreinen als woningbouw en duurzaamheid liggen volop uitdagingen waar gemeenten graag mee aan de slag willen. Dat zal erg lastig worden als de financiering hiervoor niet wordt verstrekt.

Financiële paragraaf
Het gedeelte autonome ontwikkelingen in deze voorjaarsnota leidt tot een nadeel van € 2.916.434 in 2024. Het verwachte jaarresultaat over 2024 komt hierdoor uit op € 3.478.378 negatief.

Na verwerking van alle autonome ontwikkelingen, speerpunten en aanvullende wensen en de voorgestelde incidentele dekking, resteert een tekort in alle jaren. Die tekorten worden vooral veroorzaakt door de loon- en prijsstijgingen, de achterblijvende rijksgelden en de ambities die in deze Voorjaarsnota zijn verwerkt. In 2024 neemt het tekort toe met € 429.023 en komt het verwachte negatieve jaarresultaat uit op € 3.907.401. Zie onderstaande tabel voor meer informatie.

Tabel 1 Saldo Voorjaarsnota 2024 na verwerking autonome ontwikkelingen en nieuw beleid

Totaal	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**	**2028**
Startpunt Voorjaarsnota	-561.944	2.202.530	-1.094.988	-1.311.705	-1.240.780
Autonome ontwikkelingen:					
Programma 1 Bestuur	435.874	-2.560.422	-536.134	-1.078.637	-1.697.638
Programma 2 Maatschappij	-3.343.408	-3.789.444	-4.291.194	-4.520.194	-4.715.194
Programma 3 Omgeving	-8.900				
Saldo na autonome ontwikkelingen	-3.478.378	-4.147.336	-5.922.316	-6.910.536	-7.653.612
Overige ontwikkelingen (speerpunten/wensen)	-429.023	-1.107.842	-1.115.450	-1.084.802	-1.110.336
Saldo Voorjaarsnota	**-3.907.401**	**-5.255.178**	**-7.037.766**	**-7.995.338**	**-8.763.948**

Een deel van de autonome ontwikkelingen, speerpunten en aanvullende wensen zijn incidenteel. Die mogen ook incidenteel worden afgedekt, wat leidt tot het volgende beeld:

Tabel 2 Saldo Voorjaarsnota 2024 na dekking incidentele ontwikkelingen

Saldo Voorjaarsnota	**-3.907.401**	**-5.255.178**	**-7.037.766**	**-7.995.338**	**-8.763.948**
Dekkingsmaatregelen:					
Incidentele zaken incidenteel dekken		772.450	308.200	300.000	300.000
Totaal na dekkingsmaatregelen	**-3.907.401**	**-4.482.728**	**-6.729.566**	**-7.695.338**	**-8.463.948**

Als alle ontwikkelingen in deze Voorjaarsnota worden gehonoreerd en de dekkingsmaatregel incidentele zaken dekken met incidenteel geld is er in 2025 een begrotingstekort van € 4.482.728 dat in de jaren daarna op loopt naar € 8.463.948. Aanvullende bezuinigingsmaatregelen zijn dus noodzakelijk om een structureel sluitende begroting aan te leveren.

Bezuinigingsmaatregelen
De grote tekorten in de jaren 2026 tot en met 2028 kondigden zich in de meerjarenbegroting 2024-2027 reeds aan. Om hier oplossingen voor te kunnen aandragen is het project “Financieel gezond 2026” opgestart. Uit dit project zijn een aantal maatregelen gekomen die er voor kunnen zorgen dat de tekorten worden terug gebracht. De maatregelen zijn ingedeeld in 3 categorieën.

A. Maatregelen waarover het college positief adviseert. De financiële gevolgen zijn verwerkt in de voorliggende Voorjaarsnota 2024.
B. Maatregelen die ter overweging aan de gemeenteraad worden voorgelegd. De financiële gevolgen zijn (nog) niet verwerkt in de Voorjaarsnota 2024.
C. Maatregelen waarover het college negatief adviseert. De financiële gevolgen zijn niet verwerkt in de Voorjaarsnota 2024. Wel zijn meegenomen ter kennisname voor een compleet beeld van de ambtelijk inventarisatie aan mogelijke maatregelen, zonder beoordeling van politieke wenselijkheid.

Als er na besluitvorming over de te voeren bezuinigingsmaatregelen nog altijd een begrotingstekort blijft staan, is er nog de mogelijkheid om de OZB extra te verhogen[1]. In de maatregelen onder categorie A is al een extra OZB stijging van 5% opgenomen, bovenop de inflatiecorrectie in 2025 voor de OZB stijging. Rekensom: 1% OZB verhoging voor zowel woningen als niet-woningen levert een opbrengst op van ongeveer € 65.000.

In totaal zijn er voor 2025 ruim € 4,8 miljoen aan maatregelen opgehaald. Onderstaand het overzicht met de totalen van de maatregelen per categorie die zijn aangedragen in het project “financieel gezond”.

Tabel 3 Omvang opgehaalde bezuinigingsmaatregelen

	categorie	2025	2026	2027	2028
Positief advies college	A	3.271.200	1.654.350	1.654.350	1.624.350
Keuze aan de raad	B	821.048	966.774	987.274	973.274
Negatief advies college	C	786.906	843.134	843.134	843.134
Totaal overzicht bezuinigingen		**4.879.154**	**3.464.258**	**3.484.758**	**3.440.758**

Scenario 1 Alle maatregelen uit categorie A worden ingezet
In dit scenario worden alle voorgestelde ontwikkelingen, speerpunten en wensen gehonoreerd en de incidentele zaken ook incidenteel afgedekt. Aanvullend daarop worden alle maatregelen uit de categorie A ingezet. Dan resteert er nog altijd een negatief begrotingssaldo van € 1,2 miljoen in 2025. Als er voor gekozen zou worden dit op te lossen door de OZB tarieven te laten stijgen dan betekent dat een stijging van bijna 19%, bovenop de in categorie A opgenomen maatregel van 5% extra OZB stijging én bovenop de te hanteren inflatiecorrectie.

Tabel 4 Saldo Voorjaarsnota 2024 na verwerking maatregelen A.

Totaal na dekkingsmaatregelen	**-3.907.401**	**-4.482.728**	**-6.729.566**	**-7.695.338**	**-8.463.948**
Maatregelen categorie A		3.271.200	1.654.350	1.654.350	1.624.350
Saldo vjn na maatregelen A	**-3.907.401**	**-1.211.528**	**-5.075.216**	**-6.040.988**	**-6.839.598**
Extra OZB stijging		18,6	%		

Scenario 2 Alle maatregelen uit de categorieën A en B worden ingezet
In dit scenario worden alle voorgestelde ontwikkelingen, speerpunten en wensen gehonoreerd en de incidentele zaken ook incidenteel afgedekt. Aanvullend daarop worden alle maatregelen uit de categorie A en B ingezet. Dan resteert er nog altijd een negatief begrotingssaldo van € 0,4 miljoen in 2025. Als er voor gekozen zou worden dit op te lossen door de OZB tarieven te laten stijgen dan betekent dat een stijging van 6%, bovenop de in categorie A opgenomen maatregel van 5% extra OZB stijging én bovenop de te hanteren inflatiecorrectie.

[1] Er is geen rekening gehouden met het voornemen uit het Hoofdlijnenakkoord PVV-VVD-NSC-BBB om de OZB te maximeren. Het is nog niet bekend op welke wijze dit plaats gaat vinden.

Tabel 5 Saldo Voorjaarsnota 2024 na verwerking maatregelen A en B.

Totaal na dekkingsmaatregelen	**-3.907.401**	**-4.482.728**	**-6.729.566**	**-7.695.338**	**-8.463.948**
Maatregelen categorie A		3.271.200	1.654.350	1.654.350	1.624.350
Maatregelen categorie B		821.048	966.774	987.274	973.274
Saldo vjn na maatregelen A+B	**-3.907.401**	**-390.480**	**-4.108.442**	**-5.053.714**	**-5.866.324**
Extra OZB stijging		6,0	%		

Scenario 3 Alle maatregelen uit de categorieën A, B en C worden ingezet
In dit scenario worden alle voorgestelde ontwikkelingen, speerpunten en wensen gehonoreerd en de incidentele zaken ook incidenteel afgedekt. Aanvullend daarop worden alle maatregelen uit de categorie A, B en C ingezet. Dan ontstaat een positief begrotingssaldo van € 0,4 miljoen.

Tabel 6 Saldo Voorjaarsnota 2024 na verwerking maatregelen A, B en C.

Totaal na dekkingsmaatregelen	**-3.907.401**	**-4.482.728**	**-6.729.566**	**-7.695.338**	**-8.463.948**
Maatregelen categorie A		3.271.200	1.654.350	1.654.350	1.624.350
Maatregelen categorie B		821.048	966.774	987.274	973.274
Maatregelen categorie C		786.906	843.134	843.134	843.134
Saldo vjn na maatregelen A, B en C	**-3.907.401**	**396.426**	**-3.265.308**	**-4.210.580**	**-5.023.190**

Keuzes maken in extra nieuw beleid is keuzes maken in extra bezuinigingsmaatregelen
In deze Voorjaarsnota 2024 staan een aantal wensen/ontwikkelingen die het college mede gezien de financiële situatie niet wil honoreren. Indien de gemeenteraad alsnog zou besluiten om deze zaken te honoreren dan zorgt dat er voor dat het begrotingstekort hoger wordt en er dus meer bezuinigingsmaatregelen moeten worden gekozen om uiteindelijk tot een sluitende jaarschijf 2025 te kunnen komen.

Om tot een sluitende jaarschijf 2025 zullen dus nog verschillende keuzes moeten worden gemaakt. In aanloop naar de meerjarenbegroting 2025-2028 zullen vervolgens ook ambtelijk nog de nodige werkzaamheden moeten worden verricht. Hiervoor zal in eerste instantie de uitkomst van de meicirculaire worden afgewacht (ná Voorjaarsnota doorgerekend). Bovendien zullen binnenkort de gemeentelijke inkomsten (leges en OZB) nog worden geactualiseerd hetgeen mogelijk een aanpassing van het resultaat kan opleveren. Verder zal ook nog een actualisatie van alle voorcalculaties moeten plaatsvinden waar de leermomenten uit het jaarwerk in mee worden genomen. De gemeenteraad wordt bij de besluitvorming rondom deze Voorjaarsnota ook de ruimte gegeven om een aantal denkrichtingen mee te geven alvorens er in de meerjarenbegroting tot een sluitend beeld zal moeten worden gekomen.

Participatie en communicatie

Op 13 juni wordt er een leeswijzeravond georganiseerd waar kort zal worden toegelicht hoe raadsleden de stukken het best kunnen lezen en waar de raadsleden in de gelegenheid worden gesteld om vragen te stellen. De fracties kunnen tot 17 juni om 9.00 uur schriftelijk vragen indienen die uiterlijk 21 juni worden beantwoord. Op 27 juni volgt dan de politieke avond en op 2 juli is de raadsvergadering gepland waarin de Voorjaarsnota wordt vastgesteld.

Bijlagen
201660841 - Raadsbesluit Voorjaarsnota Duiven 2024
201661158 - Voorjaarsnota gemeente Duiven 2024
201661700 – Bezuinigingsvoorstellen Duiven

Duiven, 21 mei 2024.

Burgemeester en wethouders van gemeente Duiven,

G. (Bertus) Brinkman	mr. H.B. (Huub) Hieltjes
secretaris	burgemeester